

Obsah

Předmluva	5
Úvod	7
I. Nebezpečí v horách	11
1. Subjektivní nebezpečí	11
Výstroj	11
Výzbroj	14
Základní pravidla při pohybu v horách	16
2. Objektivní nebezpečí	17
II. Terén	18
III. Počasí	24
1. Tma	24
2. Slunce	25
3. Rozptýlené (difusní) světlo	25
4. Mlha	26
5. Bouřka	28
6. Vítr, vichřice a föhn	29
7. Mráz	30
8. Vánice	31
9. Nouzové úkryty ve sněhu (bivaky)	31
10. Způsoby krátkodobého předpovídání počasí	34
Předpovídání počasí podle tlakoměru (barometru, aneroidu)	34
Předpovídání počasí podle vlhkosti vzduchu	38
Předpovídání počasí podle přírodních úkazů	40
IV. Sníh	44
1. Vznik sněhu	44
Základní krystal — dendrit	45
Dendrit se šesterečnou ploténkou	45
Šesterečná ploténka	46
Dvojitá šesterečná ploténka	46
Šesterečný hranol (hexagonální prisma)	46
Šesterečný hranol se dvěma ploténkami	46
Druhotné krystalické formy sněhu	46
2. Ukládání sněhu	49

3. Přeměna krystalické struktury (metamorfosa) sněhu	49
4. Vznik sněhových vrstev ve sněhové pokrývce (diagenese sněhu)	51
V. Sněhová pokrývka	55
1. Nový sníh	55
Pěřový sníh	56
Prachový sníh	56
Vlhký prachový sníh (vločkový sníh)	56
Upěchovaný prachový sníh	57
2. Starý sníh (firn)	58
Jemnozrnný firn	58
Středně zrnitý firn	58
Hrubozrnný firn	58
Vláknitý firn	59
3. Zvláštní druhy sněhu	59
Povrchová jinovatka	59
Námraza	60
Dutinová jinovatka (pohyblivý sníh)	60
Ledová kůra (firnové zrcadlo, firnová sůl)	62
Oblevová plástev	63
Rozbředlý a shnilý sníh	64
Barevný sníh	65
4. Způsob průzkumu složení sněhové pokrývky a jeho grafické vyjádření	66
5. Měření a grafické zaznamenávání průběhu teploty ve sněhové pokrývce	70
6. Stanovení váhy, porosity a vodní hodnoty sněhové pokrývky	76
7. Mechanické působení větru na sněhovou pokrývku	81
Větrný povlak	81
Návěje a závěje	81
Deskový sníh, sněhové převěje, klíny a polštáře	82
VI. Pohyby sněhové pokrývky	87
1. Plazení sněhu	87
2. Laviny (příčiny a předpoklady vzniku)	88
Terén	89
Počasí	91
Sníh	93

VII. Druhy lavin	97
1. Laviny podle jakosti sněhu	97
Laviny z péřového sněhu	97
Laviny ze suchého prachového sněhu	98
Laviny z vlhkého prachového sněhu	100
Laviny z upěchovaného sněhu (prachového nebo již firnového)	101
Laviny z deskového sněhu	103
Laviny z pohyblivého sněhu	104
Laviny z vlhkých a mokrých firnů	105
Laviny ledové a kamenné	106
2. Laviny podle hloubky	107
Povrchové laviny	107
Základové laviny	107
3. Laviny podle plošného rozsahu	108
Kuželovité (jazykovité) laviny	108
Plošné laviny	108
4. Vzdušné proudění při lavinách	109
VIII. Zjišťování lavinového nebezpečí	111
1. Sondy pro orientační zkoumání sněhové pokrývky	112
Lyžařská hůl	112
Orientační sondy ze silných drátů (Paulckeho, Lindemanna, Birgeriho a pod.)	112
Pátrací sondy	112
2. Sondy pro objektivní zjišťování lavinového nebezpečí	113
Kuželová sonda	113
Kladivová sonda	115
3. Způsob práce s kladivovou sondou	117
4. Výpočet průnikového odporu sněhu	118
5. Stanice Horské služby pro lavinovou prevenci	122
6. Způsoby hodnocení lavinového nebezpečí	123
IX. Lavinové zábrany a umělý sesun lavin	127
1. Lesy jako lavinové zábrany	128
2. Dřevěné lavinové zábrany na ochranu porostů	128
Lavinové zábranové mosty	129
Lavinové zábranové ploty	129
Upevňovací kůly	130

3. Lavinové zábrany rozdělující napětí ve sněhové pokrývce a usměrňující tok lavin	130
Terasovité schody	132
Kamenné terasy	133
Nepřímé lavinové zábrany	133
4. Lavinové zábrany rušící napětí ve sněhové pokrývce	135
5. Umělý sesun lavin	137
X. Pohyb a chování v lavinovém pásmu. Záchrana zasypaných	139
1. Pravidla pro pohyb v lavinovém pásmu	139
2. Jak se má člověk chovat, je-li stržen lavinou	141
3. Postup a provádění záchranných prací při stržení a zasypaní člověka lavinou	141
Úkol pozorovatelů	142
Oznámení neštěstí Horské službě	142
Vyhlášení poplachu	142
Pochod na místo neštěstí	142
Práce po příchodu na místo neštěstí	142
Bezpečnostní pozorovatel	143
Lavinový pes	143
Předsunutý pátrač	143
Systematické sondování	143
4. Postup oživovacích prací při vysvobození zasypaného	146
Neklamné příznaky smrti	146
Umělé dýchání	146
Správné provádění umělého dýchání	147
Přeprava raněného do údolí nebo do bezpečí	148
XI. Skutečné případy lavinových neštěstí	150
1. Lavinové neštěstí na Ploské ve Velké Fatře	150
2. Lavinové neštěstí ve Velické dolině u Slezského domu ve Vysokých Tatrách	152
3. Lavinové neštěstí v Monkové dolině u Žďiaru v Belanských Tatrách	155
4. Lavinové neštěstí v Modrém dole v Krkonoších	158
5. Lavinové neštěstí ve Velkém Kotli v Jeseníkách	159
6. Horolezecké neštěstí ve žlebu Bradovice ve Vysokých Tatrách	160
7. Lavinová katastrofa u Dolní Lehoty v Nízkých Tatrách	161

XII. Horská služba	167
XIII. Přílohy	173
A. Přehled první pomoci při úrazech a onemocnění v horách	173
B. Tabulky pro výpočet průnikového odporu sněhových vrstev	186
C. Tabulka pro výpočet tvrdosti sněhu Seligman-Kleinovým přístrojem	190
D. Lavinový dotazník	191
E. Schematické znázornění ukládání sněhu v terénu	192
Seznam užité literatury	197
Seznam vyobrazení v textu	199
Seznam tabulek v textu	200